

POSTANOWIENIE

Dnia 22 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania S. Z.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle
o zapłatę składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 stycznia 2025 r.,
zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie
z dnia 22 marca 2024 r., sygn. akt III AUa 211/23, (WSCU 19/24),

**uchyla zaskarżone postanowienie i znosząc postępowanie
przed Sądem Apelacyjnym w Rzeszowie w zakresie dotyczącym
tego postanowienia, przekazuje sprawę w tym zakresie Sądowi
Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 listopada 2023 r. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie oddalił apelację odwołującego się S. Z. od wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 19 stycznia 2023 r.

W dniu 18 lutego 2024 r. S. Z. wniósł od powyższego wyroku skargę kasacyjną. Wartość przedmiotu zaskarżenia określił na kwotę 13.129 zł. Pismem z dnia 20 lutego 2024 r. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wezwał pełnomocnika wnioskodawcy do uzupełnienia skargi kasacyjnej przez podanie szczegółowego

sposobu wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia. W odpowiedzi na powyższe, pismem z dnia 14 marca 2024 r. pełnomocnik wnioskodawcy skorygował wartość przedmiotu zaskarżenia i określił ją na kwotę 4.377 zł, jako sumę składek objętych zaskarżonym wyrokiem.

W tej sytuacji, Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 22 marca 2024 r. odrzucił skargę kasacyjną.

Stwierdził, że skuteczne złożenie skargi kasacyjnej jest determinowane podaną wartością przedmiotu zaskarżenia. Przepis art. 398² § 1 k.p.c. stanowi bowiem, że skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Wobec tak opisanej sytuacji procesowej, Sąd drugiej instancji uznał, że skarga kasacyjna złożona przez wnioskodawcę jest niedopuszczalna, ponieważ podana w niej wartość przedmiotu zaskarżenia nie przekracza kwoty 10.000 zł.

Skarżący wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie, podnosząc zarzuty: 1) nieważności postępowania, albowiem wyrok i postanowienie odrzucające skargę w przedmiotowej sprawie wydała SSA X. Y., osoba powołana na wyżej wymienione stanowisko z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. i jednocześnie beneficjentka „dobrej zmiany”. Pani X. Y. została powołana od razu na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie na mocy uchwały KRS z dnia [...] 2018 r., nr [...] mimo, że uprzednio nigdy nie pełniła funkcji sędziego. Przed wystartowaniem w konkursie współpracowała z ówczesną władzą. Pani X. Y. nigdy nie specjalizowała się w prawie pracy i ubezpieczeń społecznych. Specjalizowała się z zakresu prawa konstytucyjnego, prawa UE, prawa karnego (ze szczególnym uwzględnieniem konstytucyjnych aspektów odpowiedzialności karnej) oraz prawnych aspektów bezpieczeństwa państwa. Co istotne, jest autorką 60 opinii prawnych sporządzonych między innymi na zlecenie Kancelarii Prezydenta RP, Biura Analiz Sejmowych oraz Ministerstwa Sprawiedliwości, w tym - co najbardziej istotne - opinii prawnej w przedmiocie „Skład Krajowej Rady Sądownictwa w świetle Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r.”,

gdzie jednoznacznie stwierdziła, że skład Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowany w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. jest zgodny z Konstytucją. Następnie zaś od tej Rady otrzymała pozytywną uchwałę. Była też członkiem licznych komisji i zespołów eksperckich, między innymi członkiem Komisji Egzaminacyjnej do spraw aplikacji radcowskiej przy Ministrze Sprawiedliwości z siedzibą w R.. Biorąc pod uwagę powyższe, należy podnieść zarzut w postaci sprzeczności z przepisami prawa składu sądu orzekającego w danej sprawie/nienależytej obsady sądu zgodnie z art. 379 pkt 4 k.p.c. Powyższa wadliwość procesu powoływania Pani X. Y. i jej korzystanie z tzw. „dobrej zmiany” prowadzi, w opisanych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności sędziego w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności; 2) naruszenia art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398² § 1 k.p.c., przez ustalenie, że dopuszczalność skargi w przedmiotowej sprawie jest determinowana wartością przedmiotu sporu i wskazanie, iż przedmiotem postępowania jest „zapłata składek”, gdy w rzeczywistości przedmiotem postępowania i głównym zarzutem jest objęcie skarżącego obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym - wypadkowym, a tym samym skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia; 3) naruszenia art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398² § 1 k.p.c., przez błędne ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia i pominięcie, że spór między organem rentowym i skarżącym dotyczy nie tylko tej przedmiotowej sprawy, ale jest bliźniaczy w sprawach rozstrzygniętych przez Sąd Apelacyjny w wyrokach z dnia 20 marca 2024 r. (III AUa 423/23) oraz z dnia 25 marca 2024 r. (III AUa 945/22), zaś suma wartości przedmiotu zaskarżenia wynosi 12.984 zł; 4) naruszenia art. 398¹³ § 1 k.p.c., przez pominięcie, że skarżący podniósł zarzut nieważności postępowania, zaś Sąd Najwyższy w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania, a tym samym istnieje konieczność wypowiedzenia się Sądu Najwyższego w przedmiocie nieważności postępowania objętego skargą kasacyjną; 5) naruszenia art. 398¹³ § 1 k.p.c., przez pominięcie, że w przedmiotowej sprawie doszło do rażącego naruszenia prawa materialnego, a to art. 48 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych

(jednolity tekst: Dz. U. z 2024 r., poz. 497 ze zm.) w związku z art. 2 i 10 Konstytucji RP prowadzącego do nieważności postępowania przez naruszenie przez organ rentowy, a następnie przez Sądy obu instancji, podstawowych zasad postępowania administracyjnego; w konsekwencji błąd w ustaleniach faktycznych przez przyjęcie, że istniała podstawa prawna, jak i faktyczna wydania zaskarżonego postanowienia i uznanie, iż dopuszczalność skargi w przedmiotowej sprawie, mimo podniesienia zarzutu nieważności postępowania oraz błędnego określenia przedmiotu postępowania, determinuje wyłącznie wartość przedmiotu sporu w tej sprawie, mimo że zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Powołując się na sformułowane zarzuty, żalący się wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, a także o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego; załączanie akt postępowania Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie w sprawach III AUa 945/22 oraz III AUa 423/23 i ewentualne łączne rozpoznanie zażaleń.

W odpowiedzi na zażalenie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie od żalącego się kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznawane w niniejszym postępowaniu zażalenie jest uzasadnione z uwagi na słusznie podniesiony w nim zarzut nieważności postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy przypomina bowiem, że zgodnie z tezą 2. uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego – połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (LEX nr 2770251), sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych

innych ustaw, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Tego rodzaju sytuacja była rozważana przez Sąd Najwyższy między innymi w wyrokach z dnia 18 października 2022 r., I USKP 119/21 (OSNP 2023 nr 6, poz. 69) oraz z dnia 18 czerwca 2024 r., III USKP 103/23 (LEX nr 3727704), w których przedstawiono szereg istotnych uwag. Stwierdzono, że uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. ma *ex lege* moc zasady prawnej (art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1904, dalej: ustawa o Sądzie Najwyższym), wiąże zatem wszystkie składy orzekające Sądu Najwyższego, w tym także skład orzekający w rozpoznawanej sprawie. Uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego została co prawda uznana przez Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 (OTK-A 2020, poz. 61) za niezgodną z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji RP, art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Trybunał Konstytucyjny oceniając, czy uchwała Sądu Najwyższego podlega jego kognicji, odwołał się do art. 188 ust. 3 Konstytucji RP, zgodnie z którym Trybunał Konstytucyjny orzeka w sprawach „zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami”. Mając na względzie tę regulację, Trybunał Konstytucyjny przypisał uchwale połączonych Izb cechy przepisu (aktu) prawa wewnętrznego, który może podlegać badaniu przez ten organ. W konsekwencji orzekł o jej niezgodności z powołanymi wzorcami ustawy zasadniczej i prawa międzynarodowego. Skutek przyjęcia przez Trybunał Konstytucyjny (w oparciu o art. 188 ust. 3 Konstytucji RP), że (tak zwana abstrakcyjna) uchwała Sądu Najwyższego stanowi nie tylko normę prawną, lecz wręcz przepis prawa wydany przez centralny organ państwowy, wynika z art. 190 ust. 3 Konstytucji RP. Skutek ten miałby polegać na tym, że uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego straciła moc obowiązującą jako akt normatywny (jako

przepis prawa). W uchwale z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22 (OSNP 2022 nr 10, poz. 95) Sąd Najwyższy ocenił jednakże konsekwencje przywołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego i stwierdził, że nie wkracza w tę ocenę (kwalifikację) Trybunału Konstytucyjnego (co do tego, że uchwała Sądu Najwyższego stanowi nie tylko normę prawną, lecz wręcz przepis prawa) i jej skutek (w postaci utraty mocy obowiązującej uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego jako aktu normatywnego lub jako przepisu prawa), uznając niezależność płaszczyzn dokonywanych ocen prawnych przez Trybunał Konstytucyjny i przez Sąd Najwyższy oraz niezależność kognicji obu tych organów (i pozostawiając tę ocenę doktrynie; por. krytycznie o wyroku Trybunału Konstytucyjnego: A. Kappes, J. Skrzydło: Czy wyroki neo-sędziów są ważne? – rozważania na tle uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., *Palestra* 2020 nr 5, s. 120; P. Tuleja: Ustrojowe znaczenie uchwały Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., *PiP* 2020 nr 10, s. 48; A. Łazarska: Refleksje na temat czynników „mrozących” europejski dialog prejudycjalny, *Europejski Przegląd Sądowy* 2020 nr 12, s. 4; A. Wyrozumski: Rozdział 7 (w:) *Problem praworządności w Polsce w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE (2018-2020)*, wstęp, wybór i redakcja: J. Barcz, A. Grzelak i R. Szyndlauer, Warszawa 2021; L. Garlicki: Trybunał Strasburski a kryzys polskiego sądownictwa. Uwagi na tle wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 19 grudnia 2020 r., *Ástráðsson przeciwko Islandii*, *Przegląd Sądowy* 2021 nr 4, s. 5; W. Hermeliński, B. Nita-Światłowska: Glosa do wyroku Wielkiej Izby ETPC z dnia 1 grudnia 2020 r., skarga nr 26374/18, *Gudmundur Andri Ástráðsson przeciwko Islandii*, *Europejski Przegląd Sądowy* 2021 nr 5, s. 38; K. Stefański: Konsekwencje ukarania sędziego przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego, *PiP* 2021 nr 12, s. 3). W uchwale z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, Sąd Najwyższy stwierdził równocześnie, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, nie mógł i nie wywarł bezpośredniego skutku wobec mocy wiążącej uchwały połączonych Izb jako orzeczenia Sądu Najwyższego. Nie oznacza on bowiem, że uchwała połączonych Izb została unieważniona, nie obowiązuje jako orzeczenie sądu, jako uchwała wykładnicza interpretująca prawo, czyli że została wyeliminowana z porządku prawnego (przestała istnieć) i nie wywiera skutków prawnych. W żadnym zakresie

nie zostały uchylone (zmienione) przepisy ustawowe stanowiące podstawę prawną podejmowania przez Sąd Najwyższy uchwał interpretujących przepisy prawne poza rozstrzygnięciem konkretnych spraw sądowych. Nie były one też przedmiotem kontroli konstytucyjnej. Zgodnie z art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym, uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego z chwilą ich podjęcia uzyskują moc zasad prawnych, a z art. 88 § 2 tej ustawy wynika, że odstępianie od zasady prawnej uchwalonej przez połączone Izby przez jakikolwiek skład orzekający Sądu Najwyższego wymaga ponownego rozstrzygnięcia w drodze uchwały połączonych Izb. Takiej uchwały dotychczas nie podjęto. W tym też znaczeniu uchwała stanowiąca zasadę prawną wiąże wszystkie składy orzekające Sądu Najwyższego, które dopóty nie mogą przyjąć odmiennej interpretacji przepisu wyłożonego w tej zasadzie, dopóki nie nastąpi odstępianie od zasady prawnej przez odpowiedni skład Sądu Najwyższego. W tym kontekście warto przypomnieć, że w orzecnictwie Sądu Najwyższego wyrażono trafny pogląd, zgodnie z którym składy Sądu Najwyższego nie mogą orzekać sprzecznie z zasadą prawną, dopóki nie nastąpi zmiana stanu prawnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2006 r., I PZP 2/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 224 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2007 r., II UK 23/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 296). Uchwały takie mają bowiem charakter abstrakcyjny, zatem – inaczej niż w przypadku typowych orzeczeń interpretacyjnych – ich moc wiążąca nie jest ograniczona zmianą okoliczności faktycznych, ale jedynie prawnych (K. Markiewicz: Związanie sądu wykładnią [w:] System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom IV. Część I. Postępowanie nieprocesowe. Vol. 2, red. T. Ereciński, K. Lubiński, Warszawa 2021).

Poglądy te zostały następnie w pełni podzielone w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2023 r., IV KZ 59/21 (LEX nr 3516299), w wyrokach Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2022 r., II KS 32/21 (OSNK 2023 nr 5-6 z. 24); z dnia 26 lipca 2022 r., III KK 404/21 (OSNK 2023 nr 5-6, z. 22); z dnia 14 czerwca 2023 r., II KK 489/21 (LEX nr 3585146) oraz z dnia 26 września 2023 r., II KK 288/23 (LEX nr 3608288), a także w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2002 z. 6, z. 22).

W związku z tym wymaga podkreślenia, że w uzasadnieniu uchwały połączonych Izb - Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., w części, która ma znaczenie przy rozpatrywaniu w obecnej sprawie zachodzącej ewentualnie nieważności postępowania wynikającej z art. 379 pkt 4 k.p.c., wyjaśniono, że ocenę bezstronności i niezawisłości sądu przeprowadza się na każdym etapie postępowania sądowego. Służą do tego różne instrumenty i regulacje kontrolne. Może z nich skorzystać zarówno obywatel, którego sprawa rozpoznawana jest przez sąd, jak też inni uczestnicy postępowania, a w pewnych szczególnych sytuacjach także sam sędzia lub sąd wyższej instancji. Oceniając zasadność wątpliwości co do bezstronności sędziego, sąd bierze pod uwagę wszelkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jej zachowanie. Mogą one obejmować powiązanie sędziego ze stronami sporu, okoliczności świadczące o uzależnieniu sędziego od określonych podmiotów zewnętrznych, w tym innych organów państwa czy partii politycznych. Znaczenie może mieć przy tym sposób uzyskanie określonych profitów lub awansów przez sędziego. Wszystkie te okoliczności są szczegółowo analizowane w literaturze prawniczej. W szczególności mechanizm ten powinien polegać na ocenie zarówno stopnia wadliwości poszczególnych postępowań konkursowych, jak też okoliczności odnoszących się do samych sędziów biorących w nich udział oraz charakteru spraw, w których orzekają lub orzekały sądy z ich udziałem. Nie jest zatem wykluczone, że mimo powstania zasadniczych wątpliwości co do tego, czy dochowany zostaje standard niezawisłości i bezstronności danego sędziego uczestniczącego w składzie sądu ze względu na objęcie przez niego urzędu w postępowaniu konkursowym przeprowadzonym w sposób ustalony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, to w konkretnych okolicznościach wątpliwości te nie zostaną potwierdzone, co będzie równoznaczne z koniecznością przyjęcia, że skład sądu z jego udziałem spełnia minimalne wymagania dla zachowania niezawisłości i bezstronności.

W ramach zróżnicowania i indywidualizacji oceny wpływu wadliwości procesu powołania na urząd sędziego na dochowanie standardu bezstronności i niezawisłości sądu orzekającego z udziałem takiego sędziego konieczne jest uwzględnienie całego zespołu rozmaitych kryteriów. Są nimi (także) okoliczności

dotyczące samego sędziego, a mianowicie: 1) zaangażowanie sędziego bezpośrednio przed powołaniem na urząd w jednostkach podległych Ministrowi Sprawiedliwości lub innych organach władzy wykonawczej, gdy kierownictwo organów zwierzchnich tych jednostek kształtowane było przez większość parlamentarną uchwalającą ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa; 2) stosunek sędziego do dokonywanych zmian, publicznie wyrażany zarówno w procedurze konkursowej, jak i później, zwłaszcza w zakresie akceptacji niekonstytucyjnych działań organów władzy wykonawczej wobec sądów, w tym Sądu Najwyższego, czy akceptacji utraty przez Krajową Radę Sądownictwa przymiotu niezależności; 3) stwierdzenie innych wadliwości w postępowaniu o powołanie do pełnienia urzędu, a zwłaszcza zaniechania wyłączenia się poszczególnych członków Krajowej Rady Sądownictwa w przypadkach postępowania wobec osób z nimi powiązanych, pozytywnego rozstrzygnięcia konkursów na urząd sędziego na rzecz osób uzyskujących awanse o charakterze administracyjnym w strukturze sądownictwa w drodze arbitralnych decyzji Ministra Sprawiedliwości, szczególnego braku transparentności procedur konkursowych wynikającego z utajniania części obrad Krajowej Rady Sądownictwa lub jej zespołów, albo braku możliwości zapoznania się z przebiegiem danego konkursu, głosowania przez członków Rady *in pleno* bez szczególnego uzasadnienia wbrew opiniom zespołów Rady, uzyskania wskazania Rady na urząd sędziego przy braku opinii organów samorządu sędziowskiego lub po uzyskaniu opinii wyraźnie ukazującej brak poparcia kandydatury, w szczególności przez nieuzyskanie większości głosów poparcia lub uzyskanie wyraźnie niższego poparcia niż inny kandydat startujący w tym samym konkursie, a bez racjonalnego uzasadnienia takiej decyzji, albo po wcześniejszym uzyskaniu przez kandydata delegacji do sądu wyższego rzędu na podstawie arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości, niemającej racjonalnego uzasadnienia merytorycznego związanego z jakością pracy danego sędziego lub też bez takiej delegacji, w przypadku niskiej jakości tej pracy; 4) procedury konkursowe, w których wskazano osobę o oczywiście mniejszych kompetencjach w stosunku do innych osób startujących w konkursie - w przypadku sędziów przedstawianych do awansowania przez Krajową Radę Sądownictwa istotne znaczenie będzie miał charakter awansu,

w szczególności to, jak szybko do niego doszło oraz na jakie stanowisko awansował dany sędzia; na przykład awansowanie sędziego sądu rejonowego na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego (tym bardziej Sądu Najwyższego) budzić może istotne wątpliwości co do jego niezależności, ze względu na podejrzenie, że swoje stanowisko zawdzięcza przede wszystkim politycznemu poparciu, a nie wiedzy prawniczej i doświadczeniu.

Identycznie co do wymogu oceny procedury powoływania sędziów jako komponenty rozstrzygnięcia o niezawisłości i bezstronności sędziego w kontekście zagwarantowania skutecznej ochrony sądowej na gruncie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE wypowiadał się wielokrotnie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (por. wyroki TSUE: w sprawie C-585/18 i in., w sprawie C-824/18, w sprawie C-791/19, w sprawie C-487/19 - omówione w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2022 r., III KK 404/21, OSNK 2023 nr 5-6, poz. 22).

Uwzględniając dotychczasowe rozważania, Sąd Najwyższy stwierdza, że w składzie Sądu, który wydał zaskarżone postanowienie, orzekała (jednoosobowo) sędzia (X. Y.) powołana na urząd sędziego Sądu Apelacyjnego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie i składzie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Kwestia, czy sędzia został powołany do pełnienia urzędu w okolicznościach, które spowodowały naruszenie standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, była już przedmiotem wnikliwej analizy przeprowadzonej przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 marca 2024 r., III USKP 116/23 (LEX nr 3694949), w którym na podstawie dokumentacji konkursowej przekazanej przez Krajową Radę Sądownictwa ustalono, co następuje.

Uchwałą nr [...] Krajowej Rady Sądownictwa z dnia [...] 2018 r. w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na trzy z czterech stanowisk sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie, ogłoszonym w Monitorze Polskim z 2018 r., poz. 323, Krajowa Rada Sądownictwa: 1. przedstawiła Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o

powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie: X. Y., X.1 Y.1, X.2 Y.2, 2. nie przedstawiła Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie: B. B., B. F., K. K., E. S..

Na posiedzeniu w dniu 5 listopada 2018 r. zespół członków Krajowej Rady Sądownictwa jednomyślnie postanowił rekomendować Krajowej Radzie Sądownictwa przedstawienie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie na wolne stanowisko sędziowskie X. Y., X.1 Y.1 oraz X.2 Y.2.

W uzasadnieniu stanowiska zespół członków Krajowej Rady Sądownictwa wskazał, że w niniejszym postępowaniu nominacyjnym poziom poparcia Kolegium Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Apelacji Rzeszowskiej, a także uzyskane przez kandydatów oceny kwalifikacji nie są miarodajne, ponieważ nie odzwierciedlają rzeczywistego poziomu ich kwalifikacji. Na podstawie analizy całokształtu dokumentacji zgromadzonej w tym postępowaniu nominacyjnym zespół uznał, że wysokie, wyróżniające i odpowiadające wymogom orzekania w sądzie apelacyjnym kwalifikacje posiadają obecnie X. Y., X.1 Y.1 oraz X.2 Y.2. Pozostali uczestnicy postępowania, tj. B. B., B. F., K. K. oraz E. S. nie wypełniają, ocenianych łącznie, kryteriów wyboru wymienionych w art. 35 ust. 2 ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa w stopniu uzasadniającym przedstawienie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosków o ich powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego.

Krajowa Rada Sądownictwa podzieliła stanowisko zespołu członków i podjęła uchwałę, że kandydatury X. Y., X.1 Y.1 oraz X.2 Y.2 zostaną przedstawione Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej z wnioskiem o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie.

Przedstawiając kandydaturę X. Y., Krajowa Rada Sądownictwa stwierdziła, że kandydatka w 1999 r. ukończyła wyższe studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu [...] w R., uzyskując tytuł magistra z wynikiem bardzo dobrym. Od 1999 r. pracowała na uczelniach wyższych, w szczególności w Wyższej Szkole [...] w P. i w Wyższej Szkole [...] w R.. Uchwałą Rady Wydziału

Prawa i Administracji Uniwersytetu [...] z dnia 20 października 2003 r., na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pod tytułem „Prawne uwarunkowania [...]” uzyskała stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa. W latach 2004-2014 była zatrudniona jako adiunkt - nauczyciel akademicki na Uniwersytecie [...]. Po odbyciu aplikacji prokuratorskiej w okręgu Prokuratury Okręgowej w R. złożyła w październiku 2004 r. egzamin prokuratorski z wynikiem ogólnym dobrym. Uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu [...] z dnia 29 września 2014 r., na podstawie dorobku naukowego, w tym monografii jej autorstwa pod tytułem „Prawo [...]”, uzyskała stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo. Od dnia 1 października 2014 r. pracuje jako nauczyciel akademicki - profesor nadzwyczajny i pełni funkcję kierownika Zakładu Prawoznawstwa w Wyższej Szkole [...] w P. (obecnie: Wyższa Szkoła Prawa i Administracji [...] z siedzibą w R.). Kandydatka legitymuje się bogatym doświadczeniem dydaktycznym wynikającym z prowadzenia wykładów, ćwiczeń, konwersatoriów na kierunku prawo, administracja i bezpieczeństwo wewnętrzne między innymi z przedmiotu Nauka o państwie, Nauka o prawie, Prawo konstytucyjne, Ustrój organów ochrony prawnej, Prawo Unii Europejskiej, Podstawy prawa karnego i prawa wykroczeń oraz Prawo pracy i ubezpieczeń społecznych. W zakresie swojej pracy dydaktycznej zajmowała się także prowadzeniem zajęć na seminarium doktoranckim w Wyższej Szkole Prawa i Administracji z siedzibą w R., seminariach magisterskich i licencjackich na kierunku prawo, administracja i bezpieczeństwo wewnętrzne. Jest także wykładowcą Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, członkiem Rady Naukowej Przeglądu Więziennictwa Polskiego wydawanego przez Centralny Zarząd Służby Więziennej w Warszawie oraz członkiem Towarzystwa Prawa [...]. Prowadziła też szereg innych szkoleń i wykładów, w tym z zakresu ochrony danych osobowych adresowanych do notariuszy i pracowników kancelarii notarialnych oraz dotyczących bezpieczeństwa imprez masowych dla działaczy [...] Związku Piłki Nożnej. Ponadto jest członkiem kilku eksperckich zespołów, w tym od 2016 r. Zespołu badawczego do przeprowadzenia oceny regulacji prawnych w zakresie postępowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzającymi zagrożenie dla życia, zdrowia i wolności seksualnej innych osób oraz analizy stosowania właściwych przepisów ustawowych,

powołanego przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej. Jest autorką i współautorką wielu publikacji książkowych i artykułów dotyczących przede wszystkim praw człowieka, a w szczególności jego godności, ustroju organów wymiaru sprawiedliwości, prawa europejskiego, etyki zawodowej. Lista publikacji obejmuje między innymi dwie monografie, trzy komentarze, jedną pracę redakcyjną, pięć podręczników i 46 artykułów. Kandydatka uczestniczyła w wielu konferencjach i seminariach naukowych. Z oceny kwalifikacji sporządzonej przez S. U. - sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie wynika, że kandydatka spełnia wymogi formalne i merytoryczne do przedstawienia jej kandydatury na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie. Oceniający stwierdził, że dorobek naukowy kandydatki oraz jej osiągnięcia w zakresie kształcenia kadr, uczestnictwo w działalności organizacyjnej w szkolnictwie wyższym, treść sporządzonych opinii prawnych oraz dane zawarte w aktach osobowych, świadczą o dysponowaniu przez nią rozległą wiedzą prawniczą. Nabyte na przestrzeni szeregu lat pracy zawodowej i działalności społecznej bardzo duże doświadczenie zawodowe oraz pełnienie od wielu lat różnych funkcji w życiu uczelnianym dowodzą uznania jej osoby jako pracownika naukowego. Podkreślił, że X. Y. systematycznie pogłębia swoją wiedzę prawniczą, zdobywając kolejne tytuły naukowe oraz stanowiska służbowe, jak też biorąc aktywny udział w konferencjach, seminariach i spotkaniach naukowych. Jest prawnikiem o szerokim spectrum zainteresowań, czego dowodzą jej publikacje naukowe oraz działalność ekspercka. Posiada również doświadczenie praktyczne, wynikające między innymi ze świadczenia pomocy prawnej na rzecz spółki jawnej oraz zasiadania w radzie nadzorczej spółki prawa handlowego.

Kolegium Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie na posiedzeniu w dniu 23 lipca 2018 r. zaopiniowało (między innymi) kandydaturę X. Y. - negatywnie (1 głos „za”, 4 głosy „przeciw”, 1 głos „wstrzymujący się”).

Na posiedzeniu Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Apelacji Rzeszowskiej w dniu 11 września 2018 r. kandydatka uzyskała 2 głosy „za”, 44 głosy „przeciw” i 1 głos „wstrzymujący się”, przy 2 głosach „nieważnych”.

W ocenie Krajowej Rady Sądownictwa, uzyskany przez kandydatów w niniejszym postępowaniu nominacyjnym poziom poparcia Kolegium Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów

Apelacji Rzeszowskiej odzwierciedla poziom kwalifikacji jedynie X.2 Y.2, w pozostałym zaś zakresie nie znajduje on potwierdzenia w kwalifikacjach kandydatów wynikających z innych dokumentów zgromadzonych w toku tego postępowania.

W trakcie posiedzenia Krajowej Rady Sądownictwa w dniu [...] 2018 r. na kandydaturę X. Y. oddano 17 głosów „za”, nie oddano głosów „przeciw” ani „wstrzymujących się”, w rezultacie czego kandydatura ta uzyskała wymaganą bezwzględną większość głosów.

Sędzia X. Y. była autorką opinii prawnej z dnia 13 lutego 2017 r., znak [...], sporządzonej na zlecenie Skarbu Państwa – Ministra Sprawiedliwości dotyczącej „reformy” funkcjonowania Krajowej Rady Sądownictwa. Stwierdziła w niej między innymi, że „z Konstytucji nie wynika, że <wybór spośród sędziów> jest dokonywany przez samych sędziów. Wprawdzie Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 18 lipca 2007 r., K 25/07, uznał, że członkami Krajowej Rady Sądownictwa „mogą być sędziowie, wybierani przez sędziów”, ale stanowisko to nie znajduje oparcia w wyraźnym brzmieniu art. 187 ust. 1 pkt 2, zwłaszcza gdy zestawia się ten przepis z pkt 3, jak również, gdy dostrzeże się, że tam, gdzie Konstytucja określa organ podejmujący daną decyzję, czyni to zawsze wyraźnie (np. art. 194 ust. 2, art. 199 ust. 1, art. 205 ust. 1, art. 209 ust. 1). Zgodnie z zasadą legalizmu, kompetencji do podjęcia decyzji nie można domniemywać. Przywołać tu należy stanowisko zaprezentowane przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 marca 2011 r., III KRS 1/11, OSNP 2012 nr 9-10, poz. 131, z którego wynika, że w regulacji konstytucyjnej (art. 187 ust. 1 pkt 2) nie określono wyłącznie prawa sędziów do wyboru piętnastu członków KRS, ale stanowi się, że ci członkowie wybierani są „spośród sędziów Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych”. Zdaniem Sądu Najwyższego, wynikają stąd wyraźne wskazówki ustawodawcy konstytucyjnego, które uformowany konstytucyjnie skład KRS wiąże z udziałem sędziów (...), nie przesądza jednak, że owych sędziów bezwzględnie muszą wybierać sędziowie (...). Biorąc pod uwagę powyższe, Konstytucja nie wymaga, aby członków KRS <spośród sędziów> bezwzględnie wybierali sami sędziowie. Gdyby takie było zamierzenie ustawodawcy, art. 187 ust. 1 pkt 2 miałby inne brzmienie (...). Żaden przepis

Konstytucji nie wyklucza, aby takiego wyboru w Polsce dokonywał parlament (...). Materia ta w Polsce należy do ustawy zwykłej. Jako argumentu przeciwko takiemu rozwiązaniu nie można podnieść tego, że skoro posłów w skład Rady wybiera Sejm, a senatorów Senat, to sędziów powinni wybierać sami sędziowie. Z punktu widzenia konstytucyjnego istotne jest, aby w składzie KRS zasiadali sędziowie i to w zdecydowanej większości”.

Sąd Najwyższy w sprawie III USKP 116/23 ocenił zatem, że przedstawione okoliczności prowadzą do wniosku, że sędzia X. Y. uzyskała rekomendację Krajowej Rady Sądownictwa do objęcia stanowiska sędziego w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie, mimo że nie uzyskała poparcia środowiska sędziowskiego. Ten brak poparcia skwitowany został ogólnym stwierdzeniem, że poparcie Kolegium Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Apelacji Rzeszowskiej nie odzwierciedla poziomu kwalifikacji omawianej kandydatki. Wynika z tego, że Rada całkowicie zlekceważyła stanowisko organów samorządu sędziowskiego, przeciwstawiając mu posiadane przez kandydatkę kwalifikacje związane z jej dorobkiem naukowym i dydaktycznym, który nie potwierdza przygotowania do orzekania w procedurze cywilnej w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych w najwyższej instancji sądownictwa powszechnego (wskazuje na to dorobek naukowy i dydaktyczny przedstawiony w dokumentacji konkursowej ukierunkowany na inne dziedziny prawa niż prawo pracy i ubezpieczeń społecznych czy procedura cywilna). Gdy tę konstatację zestawia się z opisaną opinią prawną, to nasuwa się wniosek, że decydujący wpływ na taką, a nie inną ocenę kandydatki przez Radę miał udział kandydatki w legitymizowaniu Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie i składzie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Inaczej rzecz ujmując, rekomendacja Krajowej Rady Sądownictwa dla sędzi X. Y. stanowiła gratyfikację za jej zaangażowanie w niekonstytucyjne działania organów władzy wykonawczej wobec sądów, prowadzące do utraty przez Krajową Radę Sądownictwa przymiotu niezależności.

Uwzględniając przedstawione wyżej ustalenia poczynione w sprawie III USKP 116/23 oraz ich ocenę i wpływ na proces powołania X. Y. do pełnienia

urzędu na stanowisku sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie, Sąd Najwyższy uznaje, że skład Sądu wydającego zaskarżone postanowienie był sprzeczny z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., bowiem stwierdzona wadliwość procesu powołania sędziego spowodowała, że nie zapewniono skarżącemu prawa do rozpoznania jego sprawy przez sąd niezależny i bezstronny (art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności).

Mając to na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 386 § 2 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie i zniósł postępowanie przed Sądem drugiej instancji w zakresie dotyczącym tego postanowienia. To spowodowało z kolei, że nie były (bo nie mogły być) przedmiotem kontroli Sądu Najwyższego pozostałe zarzuty sformułowane w rozpoznawanym zażaleniu.

[SOP]

r.g.